

Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Çalışmalarının İncelenmesi

Gökmen Aydın

Psikolojik Danışman, gokmenaydin6@hotmail.com

ORCID:0000-0003-5684-7871

Özet

Yükseköğretimin son dönemlerde bütün dünya üzerinde mühim değişimden geçtiği bir gerçekliktir. Bu manada topluluğun her kesiminden yükseköğretime katılım artmış, eğitim ve öğretimde yeni teknolojilere yer vermeye başlanmış, multi-inter disiplin eğitim kavrayışı benimsenmiş, öğrenci merkezli eğitim kavrayışına geçilmiş, eğitim ve öğretim ve araştırmada salt yarar ön plana çıkmış, verilen eğitimin kalitesi sorgulanır hâle gelmiş, yeni program açılmış, yükseköğretim programı ve içeriği birbirine yakın ve uyumlu hâle getirilmiş ve eğitim lisansı İngilizce ön plana çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Yükseköğretim, Uluslararasılaşma Çalışmaları

Examination of Internationalization Studies in Higher Education

Abstract

It is a reality that higher education has recently undergone significant changes all over the world. In this sense, all segments of the population from participation in higher education has increased, and began to give place to the new technologies in education and training, and multi-disciplinary conception of Education adopted the inter student-centered egreti on my understanding has been adopted, the absolute benefit in training and teaching and research to the fore, has come into question the quality of the training, the new program is opened, the program and content of higher education were aligned close to each other and the language of instruction have come to the fore.

Key Words: Education, Higher Education, Internationalization Studies

Giriş

Akademik bilginin üretildiği, geliştirildiği ve kuşaklara aktararak öğrenildiği mekan olan üniversite kurumları veya yükseköğretim kurumları toplulukların gelişmesi ve ilerlemesinde hayati role sahiptir.

Bir eğitim kurumu olarak üniversiteler Avrupa’da ilk defa Bologna (1089), Oxford (1097) ve Paris Üniversiteleri (1151) adıyla çıkmışsa da, bilgilere dönük talepler zamandan ve mekândan müstakil olarak gelişmiştir (Nordim, 2018: 6).

Üniversitelerin üstlendiği görev çok eski dönemden başlayarak değişik şekiller altında yürütülmüştür. Babillerde (MÖ 1700’ler) Edubba adlı öğrencilerine botanik, edebiyat, matematik sahasında dersin verildiği üniversite benzeri okul açılmıştır (Çam, 2016: 31).

Antik Yunanlardaysa Eflatun ve Aristo Okulları (Lykeion ve Akademia) antik dönemin üniversitesi kabul edilebilir (Adams, 2018: 11).

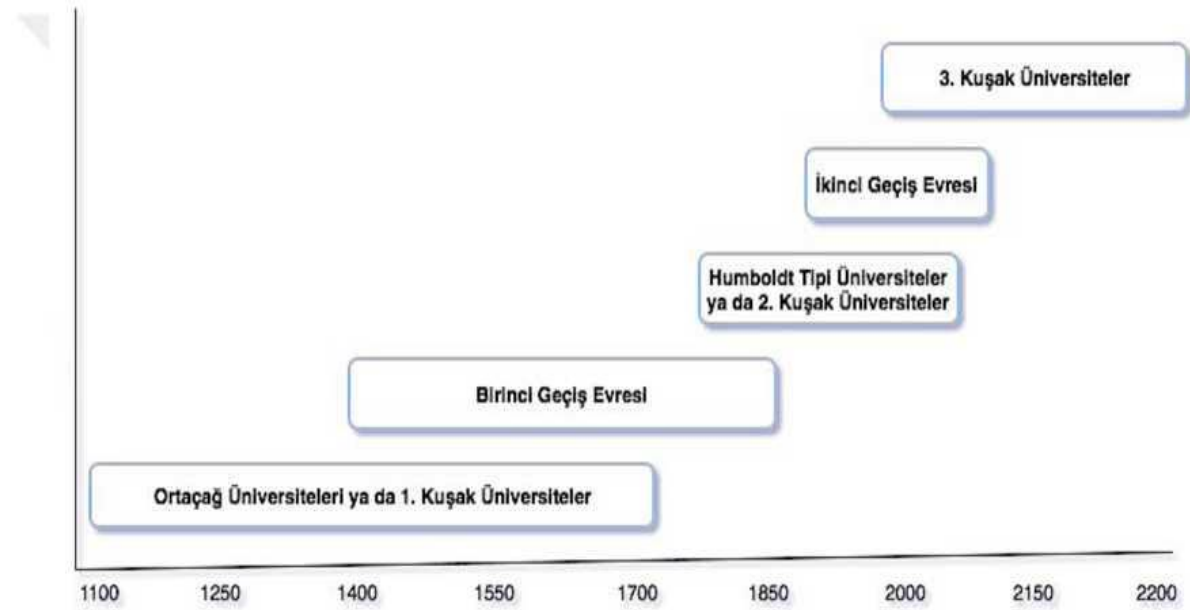
İskender’ce kurulan ve 700000 cilt kütüphanesiyle İskenderiye, değişik fikir ekollerini harmanlayıp Hellenizmi yaratan “Akademi”si ve dönemin âlimlerini birleştiren “Mouseion”uyla M.Ö. 270’li senelerde edebiyat, bilim ve felsefe için cazibe merkeziydi (Deniz, 2020: 29).

İskenderiye Kütüphanesi’nin yıkılmasıyla dağılan İskenderiye Okulu, 800’lü senelerde Antakya ve 900’lü senelerde de Harran’a taşınarak bilimin ve felsefenin tekrar canlandığı merkez hâline getirmiştir (Akpınar, 2017: 42).

Üniversite kurumları yalnızca niceliksel değil, mühim niteliksel değişimlere de uğramıştır. Bu manada Atasoy, “Üçüncü Nesil Üniversitelere Doğru” kitabında üniversitelerin tarihî gelişimini irdeleyerek 3 değişik üniversite türü ve 2 geçiş evresi belirlemiştir (Atasoy, 2019: 12).

Atasoy’a göre bunlar; 1. kuşak üniversite kurumları (Ortaçağ), 1. geçiş evresi, 2. kuşak üniversite kurumları (Humboldt), 2. geçiş evresi ve 3. kuşak üniversiteler şeklindedir (gelecekteki üniversite kurumları) (Atasoy, 2019: 14).

Şekil 1. Üniversitelerin tarihî gelişimi

(Atasoy, 2019: 14)

Atasoy'a göre 1. kuşak üniversitelerin işlevi ve amacı eğitim vererek var olan topluluksal düzeni koruma, 2. kuşak amacı eğitimin yanısıra araştırma yapma, doğal düzeni keşfetme, 3. kuşak amacıysa eğitim ve araştırmanın yanısıra know-howt yolu ile toplulukta değerler yaratmaktır (Atasoy, 2019: 23).

800 senelik dönemde içersinde üniversiteyi değişimlere iten sebep nedir? Arı, Geleceğın Üniversiteleri kitabında řu şekilde yanıtlar bu soruyu (Arı, 2018: 6):

- Öğrenci piyasasında yaşamılan yoğun rekabet
- Bilginin ve bilgiye erişimin açık hâle gelmesi
- Küresel ölçekteki hareketlilik
- Dijitalleşme teknolojileri
- Sanayi ile entegrasyonlar

f. Öğrenci fonlamalarındaki gelişmeler

g. Eğitimde demokratikleşmesi

Arı'nın özetlediği bu sebepler, son dönemlerde adından sıkça bahsedilen uluslararasılaşmanın direkt veya dolaylı sonuçlarıdır. Üst bir sisteme entegrasyonunu belirten küreselleşmeyle dışa açılmaları belirten uluslararasılaşmanın altında yatan gerçekse dijitalleşme teknolojilerinde yaşanan gelişme ve çift kutupluluk siyasi düzenin sona ermesidir (Göksan, 2019: 21).

Bu manada, iletişim sahasında yaşanan teknoloji gelişmelere vurgu yapan Gümrükçü teknolojilerin iletişimin ana unsurlarından olan mesafe üzerindeki etkisini göz önüne almak gerektiğini belirtir (Gümrükçü, 2014: 45).

Yükseköğretimde Uluslararasılaşmayla İlgili Yapılan Çalışmalar

1.Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Makiata Traijino (2017) doktora tez araştırmasında Japon eğitiminde uluslararasılaşma politikası vetiresi araştırmıştır. Bu vesileyle Japon eğitimi konusunda değerler hususunda kazanılması gerekenlere odaklanmıştır. üzerinde durmuştur.

Söz konusu çalışmanın neticelerine göre Japon eğitim yapısı uluslararasılaşma vetiresiyle beraber ulusötesi ilişki için gereken insan kaynakları becerisi ve uluslararası topluluğa destek sağlama istemektedir (Atasoy, 2019: 43).

William Nordim (2020) araştırmasında Chongqings Üniversitesinin uluslararasılaşma dinamiklerini araştırmıştır. Chongqings Üniversitesi uluslararasılaşma gerekçesi, Chongqings Üniversitesinin uluslararasılaşma durumunu ilerletme için kullanılan strateji ve ileride uluslararasılaşma manasında ne yapabileceği konusuna eğilmiştir.

Çalışmanın neticesine göre Chongqings Üniversitesinin uluslararasılaşma gerekçesi örgütsel seviyede tespit edilmiştir. Chongqings Üniversitesinin uluslararasılaşmasını ilerletme amacıyla kullandığı strateji tabiyetleri, akademi imkanlar, organizasyon alt yapı, genel finans bütçesi, fakülte ve enstitülere örgütsel destek çeşitli yönlerden irdelenmiştir (Nordim, 2020: 76).

Martin Hover (2017) ABD’de bulunan yüksek okulların uluslararasılaşma seviyelerini araştırma için araştırma yapmıştır. Yüksek okullar kent ve kır şeklinde sınıflandırılmış ve bu sınıflamayla uluslararasılaşmayla arasındaki ilişkisellik tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu seviye eğitime katkı, akademi gereksinimi, program ve dersdışı faaliyet, üniversite politikası ile öğrenci düzeylerinde irdelenmiştir (Hover, 2017: 43).

Araştırma neticesinde ABD’de yüksek okullarının uluslararasılaşma seviyesinin yetersizliği neticesi ortaya çıkmıştır. Kırsalda yüksek okulları uluslararasılaşma seviyesi en düşük olandır ve kentte yüksek okulları nispeten birbirine yakın neticelere sahiptir.

Joseph Bernard (2017) 3 Kore özel yükseköğretim kurumunun uluslararasılaşma uygulamasını irdelemeyi hedefleyen araştırma yapmıştır. Bunların ne şekilde uluslararasılaşma çalışmalarına başladığını ve ne tür strateji yaklaşımlarından hareket ederek çalışma yürüttüklerini irdelenmiştir (Bernard, 2017: 78).

Çalışmanın neticesine göre söz konusu kurumların yönetici kişilerinin vizyon, misyon ve desteklerinin uluslararasılaşmaya nasıl katkı sunduğu tespit edilmiştir. Araştırmayla üniversite kurumlarının belirli düzeye ulaştığı, öğrenci değişim programlarını uluslararası anlamda ilerletme ihtiyacında oldukları tespit edilmiştir.

Nyame Benedict (2018) ABD’de yüksek derecede uluslararasılaşmış yükseköğretim kurumlarında çalışan yönetici kişilerin deneyim ve algılarını keşfetmeyi amaçlayan araştırma yapmıştır (Benedict, 2018: 99).

Çalışma neticesinde üniversite deneyim, eğitimsel program tasarımları, sunulan hizmetler ve insan kaynağı gereksinimi gibi taktik ve politikaya dikkat edilmiştir. Üniversite kurumlarında benimsenilmesi gerekli temel stratejiye küresel düzeyli öğrenci ve öğretim üyeleridir.

Caroline Symes (2017) araştırmasının hedefi yükseköğretimde uluslararasılaşma vetiresinin irdelenmesidir. Araştırma neticesinde Diejk ve Meyjer’in (1998) geliştirdiği teoriye dayalı modellemeye göre Florida Üniversitesinin uluslararasılaşması konusunu da bu bağlamda irdelenmiştir.

John Creswell (2018) yükseköğretim sisteminin kalitesiyle yükseköğretim yapısının uluslararasılaşması arasında bir ilişki olduğunu tespit etmeyi hedefleyen biraraştırma yapmıştır.

Bu çalışmaya ilaveten kalite değişkenlerinin ve uluslararasılaşmanın birbiriyle ilişkiselliğini tespit

Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Çalışmalarının İncelenmesi

etmiştir. Çalışma neticesine göre 7 farklı değişkenin olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bunlar şunlardır:

1. Uluslararasılaşan öğrenciler
2. Yurt dışında eğitim-öğretim
3. Uluslararasılaşan enstitü
4. Uluslararasılaşan akademisyenler
5. Uluslararası çalışma iş birlikleri
6. Uluslararasılaşan eğitim programları
7. Kurumsal katkı

Araştırma sonuçlarına göre 7 uluslararasılaşma kalite değişkeni tespit edilmiştir. Bunlar şunlardır:

1. Çalışma çekişmesi
2. Enstitü çekişmesi
3. Lisansüstü öğrencilerin çekişmesi
4. Üst öğretim çekişmesi
5. Malî düzendeki çekişme
6. Yeterlilik çekişmesi
7. Örgütsel çekişme

Yükseköğretim kurumlarında kalite değişkeni ile uluslararasılaşma arasında müspet ilişkiselliği üniversitelerin başarısının temel bileşeni olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Devrim Vural Yılmaz (2019) Trinitiy Yüksek Okulunun uluslararasılaşmasını açıklamak istediği araştırma yapmıştır (Yılmaz, 2019: 35).

Söz konusu araştırma uluslararasılaşmak için deltasal döngü adlı modellemenin uygulanabilirliğini

ölçmeyi hedefleyen ve bu minval çerçevesinde yürütülen bir çalışmadır Çalışma neticesine göre söz konusu yüksek okul önemli oranda kendi ülkesinin milli talimatları ile uluslararasılaşmayı sürdürmektedir (Yılmaz, 2019: 35).

Didem Tezsürüç ve Sibel Aybars Bursalıoğlu (2018) çalışmasında ülkemizdeki uluslararasılaşmayla ilgili strateji ve politikaya değinmiş ve İngiliz eğitim sistemiyle mukayeseli değerlendirme yapmıştır (Bursalıoğlu, 2018: 89).

Değerlendirmenin temel odağı ülkemizdeki üniversite kurumlarını seçen diğer ülkelerdeki öğrenciler, öğretim görevlileri ve ders programlarıdır. Çalışmanın neticesine göre ülkemizdeki kamu üniversitesinin Yükseköğretim Kurumu'yla irtibatlı ve dengeli politika sürdüremedikleri, buna mukabil özel üniversitelerin niteliksel strateji uyguladığı görünmüştür.

Murat Özuoğlu, Bekir S. Gürel ve İpek Coşkun (2019) çalışmasında ülkemizdeki üniversite kurumlarının uluslararasılaşmasını vizyonlar, stratejiler, amaç, uygulama konseptlerinde irdelemeyi hedeflemişlerdir (Coşkun, 2019: 45).

Çalışma neticesinde yapılan değerlendirmede ülkemizdeki merkezi üniversite formunun küresel ölçekteki normlara adapte olamadığı, bu hususta epeyce yol alması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ülkemizdeki üniversite kurumlarının uluslararasılaşmayla ilgili hususta küresel dinamizmle mukayese edildiğinde önünde meşakkatli bir süreç olduğu gözlemlenmiştir (Coşkun, 2019: 49).

Mehmet Özcan (2017) çalışmasında 1997-2017 senelerindeki bulgulara göre dünyanın ve ülkemizde değişiklikler gösteren öğrencilerin profilini irdelemiştir. Araştırmanın neticeleri öğrencilerin uluslararası anlamda üniversiteler ve devletler açısından çekişme sahasına dönüşme riskinin olduğunu göstermiştir (Özcan, 2017: 98).

Mahmut Özer (2020) ülkemizdeki öğrencilerin uluslararası boyutunu irdelediği araştırmasının neticesinde 2 mühim sorun odağına değinmektedir. Bu sorunlar; uluslararasılaşma çalışmalarına dönük tanıtımsal etkinliğin yetersiz kalması ve öğrencilerin uluslararası düzeydeki kabulündeki koşulların kompleks yapısıdır (Özer, 2020: 45).

Ülkemizde Rusya, Hindistan, Fransa Kore, Almanya, Çin'den uluslararası öğrenci kazandırılmasını tavsiye etmektedir ki bu öğrenciler değişim yapılan ülkelere değer katmaktadır.

Nur Kırmızıdağlı, Bekir S. Gürel, Türker Kurt ve Nevfel Boz (2017) ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşma yöntemini ele alan bir çalışma yapmışlardır (Boz: 2017: 43).

Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Çalışmalarının İncelenmesi

Çalışmalarının neticelerine göre ülkemizin Avrupa'daki diğer eğitim kurumlarıyla önemli ve rekabetsel ikili anlaşma ve grup çalışması yaparak büyük oranda ilerlediği tespitinde bulunmuşlardır (Boz: 2017: 44).

Ülkemizdeki öğrenci hareketliliğinin dünyadaki diğer ülkeler Avrupa'yla farklılıklara sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmayla ülkemizdeki uluslararasılaşmanın Bolonya Süreci sonrası hızlandığı neticesi ortaya çıkarılmıştır. Bu da öğrencilerin kendi aralarındaki değişimlerin ülkemizde geniş hareket tarzı olduğunu göstermektedir.

Sibel Hoştut (2018) Bolonya Süreci'ndeki reform çalışmalarının ülkemizdeki uygulanım alanını irdelemiştir. Söz konusu irdelemesini diplomanın derecesi, tanınma, hareketlik, hayatboyu öğrenmeler ve toplumsal düzlemde devam ettirmiştir (Hoştut, 2018: 76).

Çalışma neticesinde ülkemizde uluslararasılaşma çalışmalarının maalesef hızlı ilerlemediği neticesi çıkmıştır (Hoştut, 2018: 77).

Durmuş Günay ve Aslı Günay (2015) öğrencilerin hareketliliklerini göç kuramsallığının uluslararası boyutu üzerinde temellendirmiş olduğu araştırmasında, ülkemize gelmek isteyen öğrenci ve öğretim üyelerinin gerekçelerini irdelemiştir (Günay ve Günay, 2015: 56).

Çalışma neticesinde ülkemizin özgün kültürü, akademi kalitesi ve daha uzun olması öğrenci ve öğretim üyelerinin uluslararası boyutta ülkemize gelmelerinde etkin olduğu neticesine varılmıştır (Günay ve Günay, 2015: 58).

İlaveten çalışmanın neticeleri, öğrenci ve öğretim üyelerinin uluslararası boyutta ülkemizi seçmesinde söz konusu kişilerin coğrafya kökeni ve mekansal aidiyetlerine göre farklılıklarının olduğunu da meydana çıkarmaktadır. Bu duruma mukabil özellikle Avrupalı öğrenciler açısından ekonomi ve akademi gerekçeleri ön plana çıkmaktadır (Günay ve Günay, 2015: 59).

Sonuç

Bilgiye verilen değer çağdaş topluluklarda ön plana çıkan gerçeklik olsa da insan var oluşundan bu yana bilgiye ehemmiyet vermiştir. İslamiyet'te "İlim Çin'de dahi olsa giderek alın" düsturu bin beş yüz sene evvel dahi bilgiye verilen önemi göstermektedir.

Bilginin toplulukta işlevini yadsıma mümkün değildir. Tarım, sanayi ve bilişimsel devrimler yolu ile insanları ilkel topluluklardan çağdaş topluluklara taşıyan ana itici güç bilgi hep olmuştur.

Bilgiye verilen ehemmiyet, insanların ilkçağlardan bu yana sınırlar tanımadan bilgiyi aramasına sebep olmuştur. Bu manada, eğitimin doğası içinde öğrenci ve öğretim elemanı dolaşimleri hep olagelmıştır.

1789 Fransız Devrimi'nin getirdiği milliyetçilik akımı ve ulusdevlet kavrayışı bu tarihî gerçeğe sekteler vurmuş gibi gözükse de 20. yüzyıl siyasî konjonktüründe yaşanan gelişmeler ile son zamanda eğitimin evrensel özüne dönmüştür.

Bu gelişmede ulaşım, iletişim, bilişim sahasında yaşanan son dönemdeki teknoloji ilerlemelerin McLuhan'ın deyimi ile dünyayı küresel köye, insanıysa Toffler'in deyimiyle modül insana çevirmesinin çok mühim yeri vardır.

Küreselleşme yükseköğretimde uluslararasılaşmanın özünü teşkil eden öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğini hızlandırarak sayıca arttırdığı gibi eğitim ve araştırma sahalarında yükseköğretim kurumları arasında iş birlikleri kurmalarının da yolunu açmıştır.

Uluslararasılaşmanın ehemmiyet kazanmasıyla beraber literatürde bu hususta sistematik ve bilimsel çalışmalar da yapılmaya başlamıştır. Bunun ile beraber, literatürde yazarlar arasında uluslararasılaşmanın adlandırılması hususunda fikir birliğinin olmadığı görünmektedir.

Literatürde 1980'li senelerde mukayeseli öğrenim, evrensel öğrenim ve çokkültürlü öğrenim; 2000'li senelerdeyse ulus ötesi eğitim, sınırları olmayan eğitim ve sınırötesi eğitim olarak adlandırılan uluslararasılaşmayı kıyı ötesi eğitim, kültürler arası eğitim, yurtdışı eğitim gibi kavramlarla da adlandırılmıştır.

Yazarlar arasında diğer bir anlaşmazlık da eğitimde uluslararasılaşmayla ne anlatılma istenildiğidir. Uluslararasılaşma kimisine göre öğrenci ve öğretim elemanı değişimleri, uluslararası iş birlikleri; kimisine göre üniversitenin diğer bir ülkede kampus açıp orada uzaktan eğitim, yerinde eğitim yolu ile hizmet sunmasıdır.

Uluslararasılaşmanın yazarlar tarafından değişik algılandığı ve genelde kültür farklılıklarına, bilim toplulukları arasındaki iş birliklerine, insanlığın çıkarları ve değişen müfredat kavrayışına vurgu yaptıkları görünmektedir. Fakat tanımdaki bu farklılıklar normal. Çünkü uluslararasılaşma dinamik bir gerçektir.

Kaynakça

- Akgüç, Özlem. *Türkiye’de Üniversitelerin Akademik Durumu*. İstanbul: Gerçek, 2017.
- Al, Umut. “Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’nin Yayın ve Atıf Performansı”, *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(62), 2014, s. 1-20.
- Arı, Bülent ve Öztürk, Ebru Çoban. *15 Temmuz Darbe Teşebbüsünün Topluluksal Etkileri ve Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme, 15 Temmuz ve Türk Yükseköğretimi*, Ed. Zeliha Koçak Tufan ve Bülent Arı, Ankara: TDV Yayın Matbaacılık, 2018, s. 25-26.
- Aydüz, Salim. “Osmanlı Silahları, Silah Üretim Merkezleri ve Literatürü Tarihi”, *Tarih Okulu*, Sayı X, 2019, s. 1-37.
- Baharçipek, Abdülkadir. “Yeni Dünya Düzeni: Barış ve İşbirliği mi, Çatışma ve Düzensizlik mi?”, *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 1, 2016, s. 101-105.
- Balcı, Sezai. “Osmanlı Devleti’nde Modernleşme Girişimlerine Bir Örnek: Lisan Mektebi”, *Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, Sayı 27 (44), 2018, s. 77-98.
- Başaran, Türker. *Yükseköğretimde Planlama*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 6. Baskı, 2017.
- Benedict, Nyame. *Dünyanın Akademik Gidişatı: Eksen ve Çıkmazlar*, İstanbul: YKY-Yapı Kredi Yayınları, No 1713, 2018.
- Bozan, Mahmut. “Türkiye’nin Üniversite Gerçeği ve Bir Önerisi”, *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 10, Sayı 19, 2019, s. 19-38.
- Çelik, Hilal ve Ekşi, Halil. “Söylem Analizi”, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt 27, Sayı 27, 2018, s. 99-117.
- Çevik, Mustafa. “Batılı Ülkelere Öğrenci Göndererek Bir Medeniyet Kurulabilir mi?”, *Eğitime Bakış Eğitim ve Bilim Araştırma Dergisi*, Yıl 11, Sayı 34, 2019, s. 65-68.
- Deniz, Muzaffer. “Üstünlerin Eğitiminin Tarihçesi Dünyadan Örnekler ve Enderun Mektebi”, *ISHE 2014-3.Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya Üniversitesi, 2020,

s. 152-160.

Döğeroğlu, Tuncay. *Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Olarak Uluslararasılaşma, Yükseköğretim Kalite Kurulu*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası, 2020.

Ergün, Mustafa. “Türk Eğitiminin Batılılaşmasını Belirleyen Dinamikler”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.VI, S.17, 2019, s. 435-457.

Gümrükçü, Harun. *Bologna Süreci'nin Tarihi Gelişimi ve Bologna Toplantılarında Alınan Kararların Analizleri, Bologna Süreci ve Türkiye Avrupa: Yükseköğretim Alanının Gerçekleştirilmesi*, Ed. Harun Gümrükçü, Heinrich Epskamp, Hüseyin Gül Sibel Karakelle ve Martin Hover, Ankara: Yorum Yayın, 2014.

Hoştut, Sibel. “Türk Üniversitelerin Paydaş Analizi”, *Erciyes İletişim Dergisi Akademia*, Cilt 5, Sayı 3, 2018, s. 187-200.

İlkay, M. Sıtkı ve Varinli, İnci. “Kalite Yönetim Sistemi: Dünya, Avrupa ve Türkiye Uygulamasının Karşılaştırılması”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 25, Temmuz - Aralık 2015, s. 1-19.

Kırpık, Güray. “Yurtdışına Öğrenci Göndermenin Tarihi Meseleleri”, *Eğitime Bakış Eğitim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 11 (34), 2015, s. 11-20.

Hover, Martin. “Dünyada Yükseköğretime Yabancı Bilim Adamlarının Katkıları”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 2016, s. 14-19.

Özcan, Mehmet. “Avrupa Birliği'nin Üniversite Politikasına Eleştirel Bir Bakış”, *Eğitime Bakış*, 12 (36), 2016, s. 4-8.

Özoğlu, Murat, Gür, Bekir S. ve Coşkun, İpek. *Küresel Eğilimler Işığında Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler*, Ankara: SETA Yayınları, 2019.

Şimşek, Bahattin ve Bakır, Sıddık. “Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Atatürk Üniversitesinin Uluslararasılaşma Süreci”, *Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 55, 2016, s. 509-542.

Yıldız, Sıtkı ve Yöntem, Erdem. “Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarından Yararlanan Öğrencilerin Kültürel Etkileşim Bağlamındaki Düşünceleri”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 5 (12), 2017, s. 47-60.

